

Szöveg és illusztráció Text and Illustration Dávid Máté

VADIÚJTÓL AZ IDŐTLENIG, AVAGY AZ ALAPDARABOK RENEZSÁNSZA

KORÁNTSEM VOLTAK, ÉS
KORÁNTSEM LESZNEK
MINDIG, VISZONT MOST
ITT VANNAK, ÉS NEM
VÉLETLENÜL. BEDŐLNI
ÉPP ANNYIRA NEM KELL
NEKIK, MINT AZ
ÚJABBAN HUSZONNÉGY
ÓRÁNKÉNT VÁLTOZÓ
DIVATNAK, VISZONT
UGRÓDESZKÁNAK
KIVÁLÓAK.

A divat a modernség megtestesítője. Erre jutottam szeretőgázó kutatásaim során, mikor nekiláttam anyagot gyűjteni az elmúlt hetekben a szakdolgozatomhoz. Mikor pedig rátaláltam erre a gondolatra a szociológus Georg Simmelnél; megnyugodtam, és mantraként magoltam magamba. Ez lesz az a mondat, amit majd odavetek azoknak az embereknek, akik vérbeli kelet-európaiként a divatot holmi úri murinak, csecsebecse időfecsérésnek tételezik. Csakhogy a divat és a divatosság sokkal többről szól.

Az, hogy már a 19. században is a modernség jeleként jelenik meg a divat, kifejezetten inspiráló. És egyben vicces. A nagy korrajzoló, Balzac *Elvesztett illúziók* című nagyregényében Bargeton báróné vidéki ódivatúsága például egyértelműen a maradiságot, a benyomásokat felszívní képtelen, megrekedt és besavanyodott provinciális nő képét kelti, aki kinnrekedt az információ – így a divatirányzatok – áramlásából is. Marginalizálódott személyéhez hasonlóan véleménye így a fővárosi, párizsi társasági élet számára nem mérvadó. Tekintélye visszaszerzéséhez hamvaiból kell minél előbb újjászületnie, és rövid időn belül kell a kényes társasági élet előtt újraprezentálnia saját magát. Rokon, az önreprezentációban jócskán járatos és mesteri fortélyokkal rendelkező d'Espard márkiné szerencsére segítségére van újjászületésében, és pártolja

újra beilleszkedését a társaságba, így jelképesen a társadalomba is – hiszen a szalonmozgalmak és izlésfilozófiák pontosan ezt tűzték ki céljukul. Ahogyan Radnóti Sándor filozófus-esztéta is számtalan bölcsészettudományi kurzusán említette a példát: a kis társaságban összecsiszolt izlés, amelynek egyik eszköze az udvariasság, kihat az egész társadalomra is.

Van azonban egy ellentét a két kor, tegnap és ma között. Méghozzá az, hogy Balzac idejében, sőt egészen a második világháborúig nem volt szokás kétszer ugyanabban a ruhában mutatkozni, rövid időin belül. Ciki volt, a szegénység és izléstelenség billogja. Marie Antoinette példája állt valamennyi nő szemé előtt, ő minden ruháját egyszer viselte életében. Ez a nagy fluktuációjú ruhaviselési szokás egyértelműen a tehetős felsőosztály kiváltsága volt, vagyonukat reprezentálta, de hozzá kell tennünk, akkoriban minden róluk szólt.

A kocka akkor fordult, mikor a háborúk szűkösebb megélhetést és parádézást engedtek meg, valamint a harcok és egyéb társadalmi mozgások szinte teljesen felszámolták az osztályrendszert. Hirtelen bárkiből lehetett egy sokkal demokratiertt, Chanel jött, látott, győzött. Nemcsak a nők testét szabadítottotta ki a fűzők és hordhatatlan

FROM BRAND NEW GARMENTS TO TIMELESS PIECES – A TALE ABOUT THE RENAISSANCE OF THE BASICS

THEY'VE NEVER BEEN, AND
LIKELY NEVER WILL BE
ALWAYS AROUND, BUT
RIGHT NOW THEY ARE
HERE, AND THERE'S A
GOOD REASON FOR THAT.
FALLING FOR THEM SHOULD
BE JUST AS MUCH AVOIDED
AS WITH TODAY'S EVER
CHANGING FASHION
HYPES. AS A SPRINGBOARD
HOWEVER, THEY CAN
PROVE TO BE EXCELLENT
INSTRUMENTS.

Fashion is a manifestation of modernity. At least that's one of the conclusions from the extensive research I did for my thesis in the recent weeks. When I found this thought from Georg Simmel, calm came over me, and I kept reciting it as a kind of mantra. From that moment on, I was determined that this shall be my answer to all full-blooded eastern-europeans, who despise fashion as some sort of merry, rich peoples whimsy, as just a tacky waste of time. Fashion and being fashionable however, is about so much more than modernity.

The fact that fashion has been a sign of modernity already back in the 19th century, is positively inspiring, and funny at the same time. The rural, old-fashioned baroness Bargeton from the great novel by the leading chronic of his time Balzac, for example clearly appears as a symbol of the retrograde woman, incapable of absorbing new experiences, stuck and bitter in her old ways, excluded from the flow of information – and with that from all fashion trends. Just like her marginalized persona, her opinions are of no significance whatsoever for the "parisienne" social circles. In order to regain her standing, she has to rise from her ashes in the shortest possible time, and has to reintroduce herself to the finicky social life. Her relative d'Espard, more than well experienced in self-presentation and a master of cunning, in a fortunate turn of events helps her in reinventing herself and fitting into the company of guests, and with that metaphorically into society – just like the salon-movements and taste-philosophies have intended. As the example mentioned in many of his liberal arts lectures by the philosopher and aesthete Sándor Radnóti also points out: the taste refined in company of small groups, where one important tool is courtesy, also has an effect on the whole of society.

There is a difference though between the today's era, and the yesteryear of the novel. In times of Balzac, and even up until the Second World War, it wasn't at all common to wear the same clothes in public within a short period of time. On the contrary, it was embarrassing, a true mark of poverty and bad taste. Back then, the role model for most women was Marie Antoinette, who didn't wear any piece of clothing twice. This high fluctuation dressing habit was clearly a privilege of the wealthy upper class, representing their fortune – though it has to be said, that back then pretty much everything was all about them.

The tide turned when the many wars forced most into a scant livelihood and allowed for much less parading, while the battles and other social changes almost entirely eradicated the class system. Suddenly everyone could be somebody, and fashion morphed into a much more democratic forum. And then, along came, saw,

and won Chanel. Thanks to her, female bodies could not only escape the claw of tight corsets and unwearable peg-top skirts, but the first basic pieces have also been a gift from her: following times of over-decoration, the small black dress was an endlessly cool gesture by Coco! Discrete and elegant, with simple and nicely variable accessories – the small black was born to be a key piece in every woman's wardrobe, and what better way to show its greatness, than the uninterrupted gratitude of countless women to date: the already working and empowered women, who didn't have the time, or didn't want to ponder about what to wear, have been liberated from everyday dilemmas and burdens.

The second blow to the snobbery of the upper classes was brought along by the likewise legendary fashion designer, Yves Saint Laurent, by lifting unusual pieces into the world of fashion, which previously were only worn by men of

the British army, or due to their practicality, on occasion as streetwear by returned soldiers. Up until the bold gesture from Saint Laurent, the trenchcoat, just like practicality, were non-existent concepts in the world of fashion. After the introduction of the trenchcoat to everyday life in the sixties, it instantly became, and until today remains a timeless hit. Of course many other pieces of clothing also went through this process. Interestingly, many of these have never been a canonized part of the classic wardrobe before. Jeans, the biker jacket, and the tuxedo all are great examples of this phenomenon.

And with the birth of new basic pieces, a new attitude also emerged, which didn't only make unrecognizably simple clothing acceptable to the public, but to some extent helped the acceptance of other iconic pieces. Just think about British actress Keira Knightley, and oh what a precious phenomenon she was in "Pride and Prejudice", which I still keep re-watching because of her. Knightley herself for example wears her wedding dress again and again casually – of course in the properly rock'n'roll way, with jeans jacket, biker boots and her husband right by her side. She is of course not alone in what she is doing. Kate Middleton, HRH, etc. for example, regularly offended the public by showing up as a representative of the royal family on official visits, wearing dresses from Zara. Blasphemy, for god's sake arrest her!

But of course in London you can do anything. The open and accepting spirit of the city tolerates, moreover even promotes the boldest of fantasies. The importance of basic pieces is also underlined by the fact, that in the coolest districts, where according to my boss trends get their start, and in the coolest vintage shops, where

„bukjelszoknyák” kötelékéből, de az első alapdarabot is ő adta nekik: a *kis fekete* egy forradalmi és végtelenül vagány gesztus volt a túlcicomázottság korában tőle! Diszkrét és elegáns, egyszerű és jól variálható kiegészítővel. A kis fekete kulcsdarabnak született, Coco Chanel tervezői nagyságát mi sem mutatja jobban, mint hogy a mai napig szüntelenül megszámlálhatatlan nő ad hálát a kreatornak: gondoktól és dilemmáktól szabadították meg a már dolgozó, épp ezért öltözékükön túl sokat agyalni nem tudó nőket.

A felsősztály sznobériájára a második csapást az ugyancsak legendás divattervező, Yves Saint Laurent mérte, mert egy olyan szokatlan darabot emelt be a divatba, amelyet korábban a brit hadseregben férfiak hordtak, majd a frontról hazatérő katonák el-elvétve – praktikus volta miatt az utcán. A ballonkabát Saint Laurent vakmerő gesztusáig nem létező fogalom volt a divatban, ahogyan a praktikum is. Miután ballonkabátokat mutatott be a 60-as években, egy csapásra sláger lett a darab. A mai napig az. Ezen a folyamaton persze még számos ruhadarab esett át. Érdekes módon leginkább azokról van szó, amelyek nem képezték kanonizált részét a klasszikus ruhatárnak. A farmer, a motoros dzseki, a szmoking például mind kiváló példa a „túlélésre”.

Ahogy pedig új alapdarabjaink születtek, úgy egy új attitűd is, amely nem csak a felismerhetetlenül egyszerű ruhák viselését tette elfogadhatóvá a nyilvánosság előtt, de félig-meddig az ikonikus darabokat is. Elég csak az angol színésznőre, Keira Knightley-ra gondolnunk – ő, kicsoda tünemény volt a *Büszkeség és balítélet*ben, miatta azóta is újra újra megnézem. Knightley maga például az esküvői ruháját veszi fel az utcán – persze kellőképp rock'n'roll szellemben hordja, farmerdzseki, motoros csizma, és oldalán férje, így vonulnak. Amit ő tesz, megteszi persze más is. Kate Middleton példának okáért rendszeresen okozott közfelháborodást, mikor az angol királyi család tagjaként Zara ruhában mutatkozott hivatalos látogatásokon. Szentségtörés, az Isten szerelmére, kapják el! Londonban persze bármit lehet, a hely nyitott és befogadó szelleme a legmerészebb fantáziát is tolerálja, sőt szorgalmazza. Az alapdarabok fontosságát húzza alá például még az is, hogy a legmenőbb negyedekben – ahonnan a főnököm szerint a trendek elindulnak, a legmenőbb vintage üzletekben, ahonnan a trendek szintűgy számyra kapnak – hatalmas szerepet kapnak az extravagáns, egyedileg átalakított darabok mellett a régi idők nagy klasszikusai. Börzsekihegyek, ballonkabáthalmok, zakótenger, fekete, tengerészkkék és szürke.

A színek kulcsfontosságúak az alapdarabok esetében, a fekete pedig verhetetlen a bézs, barnák, krémek, szürkék, kékek és pirosok között. Egy barátom szerint a legszínesebb színről van szó – állítja, a lyoni takácsok több száz árnyalatát tudják megkülönböztetni. Jó móka.

A fekete mindig is a kivállóság, így a trendek szeleinek ellenálló időtállóság, a stabilitás és a tekintély jelképeként működött – papok, szerzetesek, a bürokrácia előljárói, művészek és hát a gyászolók viselték. A fekete ugyanakkor misztikumot is hordoz magával, ami trendelőrejelző érzékeim szerint már most az egyik legkeresettebb érték a világon. Amikor minden látható, minden és mindenki nyomon követhető, amikor minden nő, kislány vagy jólszituált harmincas a kebleit teste kirakatába öltözteti, felmerül a kérdés: mi van, ha mindent látni unalmas? Hol a vadászat, a rejtvények megfejtése, a szálak felgömbölyítése, a jelek kiolvasása? A fekete a *nem megmutatást* szimbolizálja. A legszexisebb attitűdöt.

Egyévnnyi hezitálás után úgy döntöttem, mégsem csináltak a bal csuklómtól a vállamig futó fekete vonalat, majd nem egy centiméter vastagot. Nem azért, mert, hogy fog kinézni ötven év múlva, nem azért, mert sosem dolgozhatnék ezután bankban, na, nem mintha képesítve lennék rá, de

nem is azért, mert mindenki tetováltat. Hanem mert bár naiv elképzeléseim szerint meglehetősen szexis lett volna a felcikázó végtelen egy darabja pulóver alól kikandikálva, de pólóban, amiben több mint az év felét töltöm, több mint túlzás. Sok. Üvöltő jele a személyiségemnek, márpedig hova akkor a nemes egyszerűség, csöndes nagyság, ha mindenki láthatja, mindenki értelmezheti, mindenki megkaphatja? Mit adnék annak, aki előtt nem csak a ruháimat, de a gátlásaimat is levettem?

Összességében csak annyit mondhatok, én magam a saját alapdarabok érvényében hiszek, nem az univerzális darabokban. Ha az ember megtalálja a maga sziluetjét, ami előnyösen és ettől erőteljesen áll jól neki, akkor a következő lépésben a színeknek kell következniük. Ki mondta, hogy a klasszikus börzseki nem lehet piros vagy kék? A farmer fehér vagy a blézer bézs? *Scott Schuman* fotós az utcán szerezte élményeit, a legstílusosabb embereket fotózza New York, Milánó, Róma és többnyire Párizs utcáin. Szerinte a jó stílus három dologból áll: valami klasszikusból, valami éppen divatosból és valami szokatlantól. Játsszon hát bátran, drága olvasó, és kérem, érezze jól magát és értékelje a kifinomult extravaganciát!

new trends are just as likely to be born, besides the extravagant, custom made pieces, great classics of times long gone keep playing a significant role. Heaps of leather jackets, stacks of trenchcoats, a sea of black, marine, and grey jackets seem to be ever present.

Colors are of course a key element when it comes to basics, and black is unbeatable around beige, cream, grey, blue and red tones. A friend of mine likes to call it the most colorful color – claiming that weavers of Lyon can differentiate several hundred shades of it. Fun times!

Black has always functioned as a symbol of being an outsider, thus of timeless resistance against the winds of change bringing trends – worn by priests, monks, prominent bureaucrats, and well, mourners. At the same time however, black also carries a lot of mystique, which according

to my trend-forecasting senses, is more and more the most sought after value in the world. In times where everything and everyone can be followed, where every woman, girl or well-set lady in her thirties puts her breasts in the storefront of her body, the question arises: What if seeing everything is in fact actually boring? Where is the hunt, where is the thrill of solving riddles, untangling threads and reading signs? Black stands for not showing, which is the sexiest of attitudes. After a year of hesitation, I decided not to get a tattoo of a one centimeter wide black line running from my wrist to my shoulder. Not because of how it might look in fifty years, and certainly not because it would keep me from being able to work in banks – not that I would have the qualifications anyway – but also not because everyone seems to be getting tattoos nowadays. The reason for changing my mind was, that although

my naive thoughts about the sexiness of a piece of endlessness showing from underneath my sweater were, I think justified, when wearing a t-shirt, as I do more than half of the year, the whole image seems rather more than extreme, just simply too much. A screaming sign of my personality, but where is the noble simplicity, the quiet grandeur, if anyone can see, interpret, and get me? What would I have left to give to the one, to whom besides taking off my clothes, I would also dismantle my inhibitions?

On the whole, all I can say is that I believe in the power of my own basic pieces against the universal ones. If we find our own silhouette, which is becoming and suits us while giving us confidence, the next step has to be about the colors. Who said that a classic leather jacket can't be red or blue? Jeans white, or a blazer beige? The photographer Scott Schuman got his experiences in the streets, and is taking pictures of the most stylish people in New York, Milan, Rome and mostly Paris. According to him, three things are necessary for style: something from the classics, something from the actual fashion, and something unusual. Let us play then, please have good time while doing so, and remember to value the refined extravagance.